

Naturdannelse i skolen

Oplæg til undervisningsforløb over for lærerstuderende

Målgruppe:

Primært studerende på de naturvidenskabelige fag, Natur/Teknologi, Biologi, Geografi osv. Eventuelt studerende på almene fag som KLM, LG eller på andre (specialiserings)fag, hvor der tænkes i udeundervisning og der ønskes en aktiv inddragelse af naturen.

Formål:

At introducere lærerstuderende til begrebet naturdannelse og inspirere dem til at tænke naturdannelse ind i deres fremtidige virke som lærere.

Litteratur/materiale:

Følgende oplæg tager afsæt i Friluftsrådets publikation "Børns Naturdannelse – Inspiration fra 9 eksempler i praksis", som introducerer til naturdannelse som teoretisk begreb og viser konkret, hvordan naturdannelsens fem elementer – det materielle, det erfaringsbaserede, det kognitive, det følelsesmæssige, det filosofiske – kan aktiveres i praksis. Publikationen findes her: [Børn Naturdannelse – Inspiration for 9 eksempler i praksis](#).

Publikationen indeholder bl.a. praksiseksempler med børn i en skolekontekst: 0.klasse der holder spejderuge, 4. klasse med jægere på jagt, 5. klasse der holder skolehave, en udedag i skoven for 8. klasse, 10. klasse (efterskole) på friluftstur. Det naturdannelsesmæssige, der kan uddrages af de enkelte eksempler kan let overføres til andre klassetrin, ligesom publikationen indeholder et afsluttende kapitel med pointer om naturdannelse i praksis, der går på tværs af de ni eksempler.

Der er produceret en film til hver af publikationens ni praksiseksempler, som findes på www.friluftsradet.dk/naturdannelsesvideoer.

Det teoretiske afsnit i praksispublikationen kan evt. suppleres med relevante afsnit i den teoretiske forskningsrapport "Børns Naturdannelse – Naturen i barnet, barnet i naturen", som Center for Børn og Natur har udarbejdet for Friluftsrådet. Rapporten findes her: [Børns Naturdannelse – Naturen i barnet, barnet i naturen](#).

Oplæg til undervisningsforløb:

Følgende lægger op til et undervisningsforløb i fire faser. Der kan sættes kortere eller længere tid af til de enkelte faser, og nogle faser kan udelades eller lægges sammen. Oplægget er tænkt som inspiration, som undervisere kan bruge direkte, bruge dele af eller bygge videre på.

Til oplægget er der udarbejdet en brutto-PowerPoint præsentation, som understøtter de fire faser, og som undervisere tilsvarende kan tage afsæt i, bruge udvalgte slides fra og tilrette til egen undervisning af lærerstuderende. PowerPoint-præsentationen findes sammen med dette dokument, under "Oplæg til undervisningsforløb" på hjemmesiden: [her](#).

FASE 1: Forudgående refleksion – afsæt i de studerendes egen livsverden

Refleksioner over begrebet naturdannelse uden at de studerende nødvendigvis har tilegnet sig viden på forhånd. Afsæt i de studerendes livsverden. Refleksionerne kan tune de studerende ind på emnet – med et personligt afsæt – og kan skærpe opmærksomheden på for eksempel egen naturdannelse og de enkelte elementer, når der senere i forløbet skal tilrettelægges undervisning, der medtænker naturdannelse.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

1. *Tænk på en særlig oplevelse du har haft i naturen*

- *Hvad gjorde oplevelsen særlig?*
- *Hvordan har oplevelsen præget dit eget forhold til naturen?*

Opgave: Tal sammen to og to om jeres oplevelser. Er der ligheder/forskelle – skriv dem ned.

Overvejelse: Hvorfor tror I, at I har lige præcis de ligheder og forskelle?

2. *Hvad forbinder du med ordet "natur"? Hvad forbinder du med ordet "dannelse"?*

- *Hvad tænker du, at et begreb som naturdannelse rummer og handler om?*

Opgave: Samtale i mindre grupper – evt. vha. forskellige billeder af natur - eller i plenum

Overvejelse: Hvorfor tror I, at der er forskellige opfattelser af, hvad der er natur?

3. Når I hører navnet på de fem elementer i naturdannelse – det materielle, det erfaringsbaserede, det kognitive, det følelsesmæssige, det filosofiske – hvad forbinder I så med dem?

Opgave: Skriv jeres overvejelser ned og diskuter herefter hvilken værdi I hver især har tillagt de fem elementer.

Fase 2: Introduktion til naturdannelse

De studerende tilegner sig viden om naturdannelsesbegrebet. Enten via oplæg fra underviser (for eksempel med afsæt i Friluftsrådets Brutto-PowerPoint præsentation) og/eller ved selv at læse udvalgte afsnit af Friluftsrådets rapport "Børns Naturdannelse – Inspiration fra 9 eksempler i praksis".

Det teoretiske afsnit i denne publikation kan evt. suppleres med relevante afsnit i den teoretiske forskningsrapport "Børns Naturdannelse – Naturen i barnet, barnet i naturen".

Undervisning og hjemmearbejde kan også indeholde en eller flere af de film, der knytter sig til de ni praksiseksempler i Friluftsrådets praksisundersøgelse, for eksempel de fem der foregår i en skolekontekst.

Links til materialer, film og PowerPoint-oplæg ses ovenfor.

Forslag til vidensemner:

- Introduktion til naturdannelse som begreb: Definition og de fem elementer
- Eksempler på, hvordan naturdannelse kan se ud og de forskellige elementer blive aktiveret i praksis (for eksempel med udgangspunkt i et af de fem praksiseksempler med skolebørn)
- Opmærksomhedspunkter/pointer med hensyn til de fem elementer
- Opmærksomhedspunkter/pointer med hensyn til andre faktorer, der påvirker naturdannelsen: herunder barnets (elevens) forudsætninger, de voksnes (lærerens egen) forudsætninger, samarbejder med andre, rammer og steder (læringsrum)

Fase 3: De studerendes arbejde med naturdannelse

Med afsæt i de indledende faser arbejder de studerende selv, evt. i mindre grupper, med naturdannelsesbegrebet, de fem elementer og perspektiverer det til anden didaktisk teori.

Forslag til opgaver:

1. Analyse af praksisforløb

Fokusér på et eller flere af praksiseksempleserne om skolebørn i Friluftsrådets praksispublikationen, "Børns Naturdannelse – Inspiration fra 9 eksempler i praksis". Læs beskrivelsen af eksemplet i publikationen og se den tilhørende film.

Alternativ: De studerende gennemfører selv et praksisforløb i naturen – planlagt af underviseren, af hinanden eller af eksterne aktører (fx i eksterne læringsmiljøer).

- Hvordan kommer de forskellige elementer i spil?
- Hvordan kommer almen- og naturvidenskabelig didaktik til udtryk i den forbindelse?
- Hvordan er de forskellige elementer med til at fremme elevernes læring?
- Hvordan kan de forskellige elementer spille en rolle for børns almene dannelse (dannelse vs. naturdannelse)?

2. Brainstorm på konkrete naturdannende aktiviteter/situationer – med afsæt i de fem elementer.

- Beskriv for hver af de fem elementer helt konkrete emner/situationer/spørgsmål i forskellige undervisningsaktiviteter, som kan bringe det enkelte element i spil. Husk at en aktivitet/situation ofte vil rumme potentiale for stimulering af flere elementer på én gang.

Kan evt. laves som en fælles tavle/digital padlet, hvor de studerende skriver deres forslag ind under hver af de fem elementer.

3. Tilrettelæggelse af undervisning.

- Udarbejd en undervisningslektion eller -forløb, hvor eleverne indirekte eller direkte stimuleres på alle eller flere af de fem elementer. Beskriv hvilke dele af lektionen eller forløbet (for eksempel mere konkrete aktiviteter/opgaver/spørgsmål) der understøtter de forskellige naturdannelseselementer.

Fase 4: Efterfølgende refleksion

Afsluttende refleksion over naturdannelsesbegrebet, de enkelte elementer, udarbejdet forløb og fremtidig praksis, samt perspektivering til anden teori og egen læring.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvordan fungerer teorien i praksis?
- Er nogle elementer mere oplagte eller sværere at indtænke i undervisningen end andre?
- Kan relevant naturvidenskabelig didaktik understøtte arbejdet med naturdannelse?
- Er der samspil eller modspil mellem naturdannelse og Fælles mål?
- Hvordan er dit eget forhold til naturen og hvordan kan det påvirke de aktiviteter og forløb for eleverne, som du vil lave som lærer?
[Husk at naturdannelse handler om meget mere end viden. Den voksnes bredere naturdannelse – lærerens erfaringer, følelser, etiske og materielle forhold – vil også præge aktiviteterne for børnene og kan på samme måde gøre en vigtig forskel for børnenes naturdannelse]
- Hvilke læringspunkter om naturdannelse og min egen praksis tager jeg med fra forløbet?
- Er naturdannelse overhovedet vigtigt?
- Hvilke samfundsmæssige udfordringer eller tendenser har at gøre med vores forhold til naturen, og hvordan kan børns naturdannelse spille en rolle i det?